

V tomto volebnom období sa vláda vrátila k štruktúre dvoch štátnych tajomníkov v členení kompetencií vedenia jednotlivých rezortov. Post prvého štátneho tajomníka Ministerstva životného prostredia SR s úlohami riadiť Inštitút environmentálnej politiky, riešiť medzinárodné vzťahy aj v rámci EÚ, otázky zmeny klímy a ochrany ovzdušia, ale tiež ochranu vôd zastáva Norbert KURILLA. Otázky mu položila publicistka Mária Šišuláková.

Medzinárodné dohovory a mimovládky pomáhajú k čistej vode

Máte na starosti prepojenie priorit envirore-zortu na rozpočet ministerstva, efektívne vynakladanie pridelených financií. Dostali ste dostatok peňazí na plnenie úloh rezortu, musíte robiť veľa kompromisov ak berieme do úvahy, že životné prostredie bolo v minulosti po desaťročia popoluškou štátu?

Na ochranu životného prostredia dávame menej ako priemer EÚ15 a výrazne menej ako naši susedia. Posledných 5 rokov relatívne výdavky na životné prostredie bohužiaľ klesali aj ako podiel na HDP aj ako podiel na celkových výdavkoch. Jedným z riešení je zvýšenie efektivity výdavkov a následné navýšenie výdavkov tam, kde prinášajú najväčšiu hodnotu pre životné prostredie na Slovensku. Pomôcť by tomu mala nová analytická jednotka, Inštitút environmentálnej politiky, ako aj plánovaná revízia výdavkov MŽP, ktorá zhodnotí efektívnosť vynakladaných prostriedkov a navrhne konkrétne opatrenia.

Ministerstvo financií už má náčrt budúročného rozpočtu. Nakoľko sa kapitola životného prostredia zhoduje s predstavami rezortu, zúčastnili ste sa na jeho pripravách?

Takmer 80 percent finančných prostriedkov pre kapitolu MŽP SR tvorí balík prostriedkov EÚ, zvyšných 20 percent je určených na činnosť ústredného orgánu a podriadených organizácií. Finančné prostriedky na zabezpečovanie základných úloh MŽP SR nie sú dostatočné, a nároky rastú. Návrhy a predstavy MŽP SR boli v niektorých prípadoch zapracované v plnom rozsahu, napr. finančné prostriedky týkajúce sa EÚ a s nimi spojené spolufinancovanie. Do budúca treba zvýšiť využitie už dostupných finančných prostriedkov, ktoré sú viazané v Štátnom envi-

ronmentálnom fonde, ako aj v Operačnom programe Kvalita životného prostredia. Stále sme sa však s MF SR nedohodli na zvýšení finančných prostriedkov potrebných na udržateľnosť projektov z minulého programového obdobia, alebo extra výdavkov na protipododňové opatrenia a udržiavanie splavnosti vodných ciest, ktoré treba financovať zo štátneho rozpočtu a v kapitole MŽP SR budú chýbať.

Istotne viete, kam by ste umiestnili ďalšie peniaze, keby ste mali k dispozícii oslika s čarovným mešcom?

Z dlhodobého hľadiska sú dodatočné financie potrebné najmä pre podporu vedy a výskumu so zameraním na technológie, ktoré znížia tlak na životné prostredie za prijateľné náklady. Efektívne využívanie prírodného kapitálu a redukovanie emisií predstavuje kľúčovú úlohu v znižovaní nákladov a zvyšovaní produktivity, čo môže byť kľúčové najmä pre malé a stredné podniky. Či už pri dodatočných, ale aj schválených finančných prostriedkoch je potrebné ich účinne alokovať a sledovať benefity, ktoré prinesú pre spoločnosť. Osobitnou kapitolou sú oblasti, kde Slovensko najviac zaostáva za zahraničím a to sú najmä protipododňové opatrenia, kvalita ovzdušia a spracovanie odpadu a odpadovej vody.

Podieľate sa na príprave nízkouhlíkovej stratégie do roku 2050. O čo v nej ide, aké sú slovenské východiská aj v porovnaní s inými štátmi Európskej únie?

Nízkouhlíková stratégia nám zodpovie na základné otázky, koľko nás bude stáť znižovanie emisií podľa platných cieľov a aký to bude mať vplyv na ekonomiku, zamestnanosť, či podnikateľské prostredie. Budeme ju pripravovať v spolupráci so Svetovou bankou, ktorá má bohaté skúsenosti s podobnými štúdiami v iných krajinách EÚ. Tiež nám prezradí, akými opatreniami vieme znižovať emisie čo najlacnejšie a aký je ich potenciál.

Podobne pracujete na Environmentálnej stratégii do roku 2030. Čo je jej obsahom a v akom štádiu je jej príprava?

Prípravu Environmentálnej stratégie gesturuje Inštitút environmentálnej politiky, ktorý momentálne stále buduje svoj tím. Súčasný dokument je zastaraný a neaktuálny. S prípravou stratégie chceme začať už tento rok, no gro práce bude spadať na 2017. Environmentálna stratégia definuje hlavné výzvy slovenského životného prostredia a strategicky sa pozrie na jednotlivé oblasti ako pôdy, lesy, či lokálne znečistenie. Každá časť bude obsahovať analytické zhodnotenie súčasnej situácie a vývoj v posledných ro-

koch. Podobne ako programové vyhlásenie vlády, na odporúčaniach a návrhu rámcových opatrení sa bude zúčastňovať aj tretím sektorom. Cieľom je vytvoriť strategický dokument, pod ktorý sa podpíše nielen ministerstvo životného prostredia, ale NGOs (mimovládne organizácie), vedecká obec a podnikateľský sektor.

Ako sa zúčastňujete na príprave Národného programu reforiem a činností súvisiacich s európskym semestrom?

V rámci európskeho semestra máme záujem premietnuť aspekt životného prostredia aj do hospodárskych otázok, a zaistiť tak nielen ekonomickú a sociálnu, ale aj environmentálnu udržateľnosť. Prakticky to znamená, že poskytujeme podklady MF SR, ktoré ich zapracuje do Národného programu reforiem. Národný program reforiem SR 2016 napríklad obsahuje plán na vypracovanie environmentálnej a nízkouhlíkovej stratégie, ako aj analýzy plnenia prísnejších redukčných cieľov. Ako som už spomínal, cieľom je identifikovať a podporiť nákladovo efektívne príležitosti na znižovanie emisií skleníkových plynov. Zároveň sa zameriavame na podporu využívania obnoviteľných zdrojov energie a zvýšenie energetickej efektívnosti. V oblasti efektívneho využívania zdrojov chceme ciele podporovať implementáciu ekonomických nástrojov so zameraním na celý životný cyklus produktov, znížiť mieru skladovania a zvýšiť podiel recyklácie a podporiť využívanie druhotných surovín a tak vytvoriť podmienky na prechod na obehové hospodárstvo.

Koľko prostriedkov dostalo ministerstvo životného prostredia v tomto programovom období z fondov Európskej únie, prípadne z iných oficiálnych zahraničných prameňov a ako s nimi nakladáme?

Ministerstvo životného prostredia SR zastrešuje v programovom období 2014 – 2020 Operačný program Kvalita životného prostredia (OP KŽP). Tento program je spolufinancovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF) a z Kohézneho fondu s celkovou alokáciou zo zdrojov EÚ 3,138 mld. eur. Národné spolufinancovanie z verejných a súkromných zdrojov predstavuje 1,172 mld. eur. Súhrnná výška finančných prostriedkov OP KŽP je 4,308 mld. eur. Oproti predchádzajúcemu programovému obdobiu je na operačný program s environmentálnym zameraním vyčlenených skoro o 40 percent finančných prostriedkov viac. Odzrkadľuje to naliehavosť riešiť konkrétne environmentálne otázky a zároveň zameranie OP KŽP bezprostredne reaguje na cieľ Stratégie Európa 2020, ktorým je udržateľný rast podporujúci ekologické

kejšieho a konkurencieschopnejšieho hospodárstvo, ktoré efektívnejšie využíva zdroje. Finančnú podporu z európskych zdrojov na projekty v oblasti životného prostredia a ochrany klímy je možné získať aj z programu LIFE. Tento program je celoeurópsky a MŽP SR je národným kontaktným miestom.

Na ktoré účely ešte využívame v tomto programovom období európske peniaze a v akom objeme?

Operačný program Kvalita životného prostredia nadviazal na Operačný program Životné prostredie realizovaný v programovom období 2007 – 2013. OP KŽP sa orientuje na tri kľúčové témy. Prvou je oblasť ochrany životného prostredia a zachovanie a zlepšenie jeho kvality, ktorá je zameraná na odpadové a vodné hospodárstvo, zlepšenie kvality ovzdušia, sanácie environmentálnych záťaží v mestách alebo opustených priemyselných lokalitách. Vyčlenené finančné prostriedky sú vo výške 1,441 mld. eur z Kohézneho fondu. V ďalšom bloku je na aktivity zamerané na ochranu pred povodňami určených z Kohézneho fondu 419 mil. eur a na podporu zvládania katastrof ovplyvnených zmenou klímy 261 mil. eur z ERDF. Treťou oblasťou je podpora energeticky efektívneho nízkouhlíkového hospodárstva s alokáciou z ERDF vo výške 939 mil. eur. OP KŽP vytvára tematicky široký priestor na realizáciu projektov a podľa typu aktivít sa o finančnú podporu môžu uchádzať orgány štátnej správy, samosprávy, fyzické a právnické osoby a neziskové organizácie.

V úvode som spomenula, že v minulosti sa u nás venovalo pramálo pozornosti životnému prostrediu. Zahraničie, vyspelé štáty nás o kusisko predbehli. Tento problematike venujú početnosť početné medzinárodné organizácie. Mnohých sme členmi, čerpáme prostredníctvom nich skúsenosti, podnety a sami ich poskytneme. Verejnosť však o tom pomerne málo vie...

Áno máte pravdu, ale možno by som zdôraznil nielen medzinárodné organizácie, ale najmä aj medzinárodne dohovory, ktoré sa zaoberajú problematikou životného prostredia. Väčšina dohovorov ako aj jedna z najvýznamnejších inštitúcií v oblasti životného prostredia – Program OSN pre životné prostredie, boli prijaté v nadväznosti na historický prvú globálnu konferenciu, ktorá sa uskutočnila už v júni 1972 pod záštitou OSN a týkala sa životného prostredia a tu sa aj agenda životného prostredia pevne zakotvila do globálnej agendy. Konferencia sa uskutočnila vo švédskom Štokholme a od nej sa začína odvíjať ďalšie kroky v riešení problematik životného prostredia.

Aktivity Programu OSN pre životné prostredie pokrývajú širokú škálu otázok týkajúcich ovzdušia, morských aj suchozemských ekosystémov, riadenie životného prostredia a zelenej ekonomiky. Zároveň zohráva významnú úlohu aj v rozvoji medzinárodných dohovorov v oblasti životného prostredia. K ďalšej významnej organizácii patrí aj Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD), kde činnosť v oblasti životného prostredia zastrešuje Výbor pre politiku životného prostredia. Je zodpovedný za realizáciu Environmentálneho programu OECD. Pod výborom pracuje viacero pracovných skupín (napr. Pracovná skupina pre hodnotenie politiky životného prostredia, Pracovná

skupina pre environmentálne informácie, Pracovná skupina pre národnú politiku životného prostredia), ktorých členmi sú aj zástupcovia SR. Okrem uvedených sú tu aj ďalšie, Svetová meteorologická organizácia, Medzinárodná organizácia pre morské dno a iné.

Samozrejme aj vďaka členstvu v EÚ sa situácia aj u nás pomaly, ale isto zlepšuje a napreduje. EÚ má vypracované komplexné stratégie a legislatívy k väčšine problematik, ktoré sa dotýkajú životného prostredia a samozrejme aj ku každému medzinárodnému dohovoru. My ako členský štát EÚ máme povinnosť transponovať a implementovať príslušnú legislatívu.

Najmä v ostatných rokoch sa počet multilaterálnych environmentálnych dohovorov a inštitúcií dosť rozrástol. Práca, ktorá sa vykonáva v kontexte týchto dohovorov a v týchto inštitúciách má vzrastajúce tendencie a dosah najmä na praktické vykonávanie dohovorov. Na druhej strane výsledky, ktoré sa dosiahli na medzinárodnej úrovni potvrdzujú správnosť nastolenej tendencie a tieto medzinárodné dohovory zohrávajú kľúčovú úlohu v histórii ľudstva. Samozrejme rokovanie ako také nemôže vyriešiť všetky problémy na uvedenom stretnutí. Ich hlavná úloha je nastavenie rámcov ďalších procesov, ktoré postupne budú prispievať k efektívnemu riešeniu nastolenej problematiky. Cieľom je teda nastavenie mechanizmov, nástrojov a stimulov na dosiahnutie spoločného medzinárodného manažmentu v oblasti životného prostredia a dosiahnutie vytýčených politických cieľov. Ale rokovania nie sú vedené v úplnej izolácii. Práve naopak, v záujme dosiahnuť väčšej transparentnosti je bežná účasť verejnosti a rokovania sú spravidla otvorené pre zástupcov občianskej spoločnosti vrátane environmentálnych a priemyselných mimovládnych organizácií. Zároveň aj dokumenty sú pravidelne zverejňované pred konaním konferencie a výsledky rokovaní sú zverejnené vo forme oficiálnych záznamov z rokovaní na webových stránkach. Navyše aj každodenné výsledky čiastkových rokovaní sa pravidelne zverejňujú v tzv. *Earth Negotiator Bulletin*.

Jednotlivé dohovory majú vytvorené mechanizmy na zabezpečenie záväzkov z nich vyplývajúcich buď formou osobitného orgánu, alebo členské krajiny vypracúvajú národné správy, ktorými sa zabezpečuje zachovanie stavu a sledovanie pokroku. Prípadný nesúlad s dohovormi riešia osobitne na tento účel zriadené implementačné výbory, ktorých odporúčania sa priebežne realizujú. V podstate dohovor je vlastne dohodou medzi štátmi, ktoré sa zaviazali písomnou formou ju vykonávať a je riadená prostredníctvom medzinárodného práva. Na druhej strane protokol je v podstate nadväzujúci a separátny právne záväzný nástroj, ktorý modifikuje existujúci dohovor. Samozrejme je záväzný pre štáty, ktoré sa stali zmluvnými stranami protokolu. Takže rámcový dohovor je záväzný, ale je všeobecnej inštitucionálnej povahy vrátane určitých ustanovení k zberu údajov. Dohovor je vlastne prvý krok k prijatiu ďalších špecifických záväzkov vo forme cieľov, mechanizmov, časových rámcov, ktoré sú stanovené už v samotných protokoloch. Z hľadiska geografickej platnosti sú dohovory pod záštitou OSN, ktoré sú platné pre všetky štáty, čo sa zaviazali na jeho vykonávanie, ale potom sú tu aj dohovory platné iba pre určitú regionálnu skupinu, napr. pre Európu. Slovensko je zmluvnou stranou viac ako 30 medzinárodných dohovorov a k nim uzatvorených protoko-

lov. Medzinárodné spoločenstvo je v tejto oblasti veľmi aktívne a neustále sa pracuje na nových, detailnejších oblastiach a experti sa aktívne podieľajú na ich formulovaní.

Spolupracujete okrem zahraničia aj s domácimi ochrannými inštitúciami, združeniami a dobrovoľníckymi organizáciami, ako hodnotíte tieto kontakty aj s ohľadom na prioritné úlohy Slovenska v boji proti klimatickým zmenám a v ochrane vôd?

Pri príprave strategických dokumentov (napr. Vodného plánu Slovenska) a príprave legislatívnych predpisov sekcia vôd MŽP SR spolupracuje so zástupcami odborných rezortných organizácií: Výskumného ústavu vodného hospodárstva v Bratislave, Slovenského hydrometeorologického ústavu v Bratislave, Slovenského vodohospodárskeho podniku, š. p., v Banskej Štiavnici, Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra v Bratislave, Slovenskej agentúry životného prostredia v Banskej Bystrici, Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky a odborných pracovísk Slovenskej akadémie vied, vysokých škôl, so zástupcami ZMOS-u, Zväzu chemického a farmaceutického priemyslu, Zväzu priemyslu Slovenska, Asociáciou vodárenských spoločností, so Slovenskou poľnohospodárskou a potravinovou komorou.

S uvedenými subjektmi hodnotíme vzájomnú spoluprácu na vysokej úrovni.

Spolupráca sa realizovala aj so Slovenským rybárskym zväzom (SR SRZ, najmä pri testovaní útvarov povrchovej vody – zástupcovia SRZ sa zúčastňovali procesu ich testovania, posudzovali najmä vplyv priečných stavieb z hľadiska priechodnosti pre ryby. Spolupráca prebiehala aj pri príprave metodického usmernenia Určenie vhodných typov rybovodov podľa typológie vodných tokov a na uvedených prácach ju hodnotíme pozitívne.

Sekcia vôd aktívne spolupracuje s Asociáciou vodárenských spoločností v oblasti prevádzkovania verejných vodovodov a verejných kanalizácií na základe Memoranda o spolupráci decembra 2004. Spolupráca sa týka najmä oblasti prípravy právnych predpisov v oblasti vôd so zameraním na verejné vodovody a verejné kanalizácie, ochranu vodárenských zdrojov povrchových a podzemných vôd.

Spoluprácu hodnotíme ako dobrú, je tu snaha hľadať dohodu, resp. kompromisy, aby neboli znevýhodnení odberatelia pitnej vody alebo producenti odpadových vôd a ani vlastníci, resp. prevádzkovatelia verejných vodovodov a verejných kanalizácií, a najmä aby nebola ohrozená kvantita a kvalita vôd.

V poslednom viac ako ročnom období sa úspešne rozvíja spolupráca s Global Water Partnership Slovensko.

Na východnom Slovensku sa realizuje veľmi dobrá spolupráca s ochranným združením SOS/Bird Life v Medzibrodí.

Snažíme sa nadväzovať veľmi živé styky s domácimi mimovládnyimi organizáciami. Dúfame, že sa nám podarí zaviesť prax pravidelného stretávania tu na pôde ministerstva životného prostredia a aj pri príležitosti iných akcií. V rámci zmeny klímy sa na Slovensku zatiaľ neprofilujú špecifické mimovládne organizácie, aspoň podľa našich vedomostí, ale takmer každá sa s týmto fenoménom pri svojej činnosti stretla. Ministerstvo je ústretové a nemá v úmysle zatvárať dvere pred mimovládnyimi organizáciami ani v budúcnosti.